

Hoofdstuk II (1900 - 1925)

Op 1 januari 1900 werd gestart met de nieuwe bedrijfsvorm, de N.V. Roomboterfabriek 'De Vooruitgang'. Het kapitaal werd bepaald op f 25.000,-, verdeeld over honderd aandelen van elk f 250,-. Er werden eenenzestig aandelen geplaatst en de bedrijfsvoering geschiedde onder verantwoordelijkheid van de Raad van Commissarissen.

De eigenaren van de fabriek kwamen periodiek in aandeelhoudersvergaderingen bijeen om over het beleid van de Commissarissen te beslissen.

De aandelen werden per 1 januari 1900 als volgt geplaatst:

Naam	Aantal aandelen
Johannes Bernardus de Beaufort, burgemeester van Woudenberg	10
Mr. Arnoud Jan de Beaufort, burgemeester van Leusden	10
Mr. Anton Royaards van Scherpenzeel, grondeigenaar te Scherpenzeel	10
Arie Eduard van Kolfshoten, landbouwer te Woudenberg	10
Jan Karel Baron Taets van Amerongen tot Renswoude, burgemeester van Renswoude	4
Jan Douma, directeur	4
Nicolaas Hendrik van Wieringen, administrateur te Woudenberg	1
Rijk Dorrestein, gemeentesecretaris van Woudenberg	2
Evert van Maanen, landbouwer te Woudenberg	2
Antonie van Maanen, landbouwer te Woudenberg	2
Dirk van Maanen, landbouwer te Woudenberg	2
Jacobus Hermanus van Maanen, landbouwer te Woudenberg	2
Wouter van Maanen, landbouwer te Woudenberg	2

In de Raad van Commissarissen werden gekozen:

J.B. de Beaufort, president-commissaris

Mr. A. Royaards van Scherpenzeel, secretaris

Mr. A.J. de Beaufort

J.K. Baron Taets van Amerongen tot Renswoude

A.E. van Kolfshoten

Deze foto is in 1900 gemaakt; het jaar van de oprichting van de naamloze vennootschap. Op de foto staan de heren De Beaufort en Douma vóór het gebouw.

1901

Bedrijfsbelasting

Dat de Raad van Commissarissen zich er niet met een 'Jantje van Leyden' afmaakte, bleek geregeld uit de zorgvuldig opgestelde notulen. Zo kan men lezen in de notulen van 4 juni 1901:

Vervolgens deed de voorzitter mededeling van een schrijven van de Inspecteur der Directe Belastingen, waarin deze de wenselijkheid uitdrukte, dat op het aangiftebiljet voor de bedrijfsbelasting ook opgave werd gedaan van de buitengewone uitkeringen aan de melkleveranciers.

De Commissarissen verenigden zich echter met de zienswijze van de voorzitter, die hieraan niet had voldaan omdat deze uitkeringen niet vloeiden in de zak van de aandeelhouders, maar in die van de leveranciers en gevaar voor ontduiking der belasting niet bestond omdat

de aandeelhouders op één na geen leverancier zijn, zoals bij zuivere coöperatieve verenigingen het geval is.

Botercontrolestation

Op 4 juni 1901 besloot de aandeelhoudersvergadering toe te treden tot het botercontrolestation Zuid-Holland.

Gezond bedrijf

Vastgesteld mag worden dat het bedrijf steeds gezonder werd. Over elke uitgave werd uitvoerig gesproken. Er werden beslissingen genomen, die dienden tot verbetering van de werkomstandigheden voor wat betreft de behuizing en het machinepark, maar ook ten aanzien van salarissen en dividendvaststelling en extra uitkeringen aan de melkleveranciers boven de reeds ontvangen melkprijzen.

Elke bladzijde van de notulen bevat interessante informatie of het nu betreft het vanzelfsprekende feit, dat de heer De Beaufort rente ontving over het door hem

WINKELFETTEROW: Juist Mevrouw, wat de rijkskeur is voor goed en zilver, is het rijksbotermerk voor de laag; het officiële teeken van echtheid. Let U vooral op het rijksmerk op de boter.

Inlichtingen aan het Bureau van het Botercontrole-station te 's Gravenhage, Prinsegracht 59. Telefoon No. 951.

in de fabriek geïnvesteerde geld, dan wel een winstpercentage van 10 % uit te keren aan de directeur van de fabriek (in 1898 over zes maanden een bedrag van f 68,15½), of de nabetaaling aan de melkleverende boeren over 1897, te weten 308.894 liter à 15 cent per 100 liter is f 463,34.

1902

Huwelijk directeur

Een extra binding aan Woudenberg kreeg de directeur van de fabriek door zijn huwelijk op 29 mei 1902 met Gerarda Johanna Dorrestein, geboren 3 november 1879, dochter van de gemeentesecretaris van Woudenberg. Op een geluidsband, welke in 1957 is gemaakt ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan van de fabriek, vertelt de heer W.H. de Beaufort, de toenmalige voorzitter van de Raad van Commissarissen, het volgende:

We waren met m'n vader op reis, mijn broer Karel en ik. Op een goede dag kwam er een brief van de gemeentesecretaris. M'n vader dacht dat er iets mis was in het dorp, waardoor we zeker terug zouden moeten. De brief werd gelezen en wat hield die in? Het bericht dat de directeur van de boterfabriek, de heer Jan Douma, het eens was geworden met één van de dochters van gemeentesecretaris Dorrestein.

De heer De Beaufort liet voor het jonge paar een huis bouwen tegenover de fabriek. Dit huis werd later voor een bedrag van f 6.000,- aan de familie Douma verkocht.

1903

Ongevalwet en opheffing tollen

In de eerste notulen van het jaar 1903 worden de consequenties van de inwerkingtreding van de Ongevalwet uit de doeken gedaan, alsmede de opheffing

BRIEFKAART

(CARTE POSTALE)

ALGEMEENE POSTVERENIGING (UNION POSTALE ENVERSELLE)

Zijde voor het adres bestemd (Carte postale à l'adresse)

WOLDENBERG,

datum postmerk.

0/1 0/1

Hiermede hebben wij de eer UED. mede te deelen, dat de prijs onzer PRIMA ROOM-BOTER thans is:

f

PER KILO.

Hoogachtend,

Aanbiedend,

Roomboterfabriek „de Vooruitgang”

J. DOUMA

Directeur.

van de tollen op de rijksweg Arnhem - Bavoort, welke opheffing een bijdrage zou eisen van de gemeenten Woudenberg, Leusden, Renswoude en Scherpenzeel. Ook door belanghebbende ingezetenen moest een bijdrage worden betaald. De vennootschap diende ook naar billijkheid bij te betalen. De bijdrage werd bepaald op f 1,- per melkleverancier.

De Beaufort bleef fabriek steunen

De familie De Beaufort bleef welwillend tegenover de fabriek staan. Uit de notulen komt meermalen naar voren dat er tegen billijke rente gelden werden geleend om het welzijn van de melkleveranciers en van de fabriek zoveel mogelijk te waarborgen.

1904

Nieuw ketel- en machinegebouw

In 1904 werd de bouw van een nieuw ketelhuis met een echte fabrieksschoorsteen aanbesteed. Ingeschreven werd door de onderstaande ondernemers:

A. de Jong en	
G. ten Broek	voor f 1.795,00
Wed. Kuipers	voor f 1.789,00
Keizer en Wildeman	voor f 1.710,00
H. Overeem	voor f 1.541,50
H. van Bruggen	voor f 1.539,00
H. Blanken	voor f 1.468,00
E.A. Kuipers	voor f 1.453,00

Aan laatstgenoemde laagste inschrijver werd het werk gegund, terwijl tegelijkertijd werd besloten om ook het overige metselwerk, nodig voor de verdere voltooiing van het plan aan E.A. Kuipers op te dragen, omdat aanbesteding daarvan niet goed mogelijk was.

Bijverdienste

In 1904 werd besloten aan de heren J.B. de Beaufort Jr. en J. Douma een perceeltje grond te verhuren voor f 5,- per jaar voor de plaatsing van een kippenhok.

Hieruit kan worden geconcludeerd dat deze heren samen een bijverdienste wilden opzetten.

1905

Voorlopig geen flessemelk en geen aankoop van melkzaken

Belangrijk was in dat jaar de beslissing om geen flessemelk te gaan maken en niet over te gaan tot het aankopen van melkzaken in Doorn en in Zeist.

Groei van de fabriek

Grotere en kleinere verbouwingen, alsmede uitbreidingen van de fabriek volgden elkaar regelmatig op, terwijl ook aan de inventaris alle aandacht werd gegeven, zodat deze vrij snel aan de nieuwste eisen bleef voldoen.

1908

Inhoudelijk zijn voor de geschiedschrijving de notulen van de vergadering van de Raad van Commissarissen van 21 juli 1908 van belang. Daaruit daarom de volgende hoofdpunten.

Handelsmerk

Door de voorzitter werd medegedeeld dat het ontwerp handelsmerk, waarop de keuze van de Commissarissen was gevallen, door de directeur van het Bureau voor de Industriële Eigendom niet voor inschrijving in aanmerking kwam, omdat

daarop het wapen van de gemeente Woudenberg voorkwam. In verband hiermede nam de voorzitter op zich naar een ander geschikt merk te zullen omzien.

Betere afvoer afvalwater

Omdat nodig voorzien moest worden in een betere afvoer van het afvalwater van de fabriek, werd de directeur gemachtigd een buisleiding te leggen naar een naburige sloot en zich met de eigenaar van het aangrenzende terrein hierover in verbinding te stellen.

Berging vaten en potten

Ook deelde de voorzitter mede, dat de beschikbare ruimte voor de berging van vaten en potten bij lange na niet toereikend was, zodat dit groot ongerief veroorzaakte. Besloten werd over te gaan tot het oprichten van een eenvoudige houten bergloods, waarvan de kosten ongeveer *f* 200,- zouden bedragen. Bij de afrekening bleek dat de bouwkosten *f* 50,- hoger zijn geweest.

Pensioenfonds voor het personeel

De voorzitter bracht ter sprake of er geen termen zouden bestaan om over te gaan tot de oprichting van een pensioenfonds voor de arbeiders van de fabriek.

Algemeen werd door de Commissarissen de wenselijkheid hiervan ingezien. Als het meest geschikte plan werd geacht om uit de ieder jaar beschikbare winst een fonds te vormen, ter beschikking van de Commissarissen, om daaruit de nodige pensioenuitkeringen te kunnen doen. Een jaar later werd er besloten om *f* 1.000,- als startkapitaal te storten in het pensioenfonds voor de werklieden.

Inbraakverzekering

Aangezien de brandkast ten kantore vaak aanzienlijke geldsommen bevatte, werd overeengekomen dat de polis van de inbraakverzekering diende te worden verhoogd tot *f* 25.000,-.

1909

Assistente voor de boekhouding

Voor het eerst in de notulen is er sprake van de activiteiten van mejuffrouw Johanna Philippina Dorrestein, die een gratificatie mocht ontvangen voor de door haar bij de boekhouding aan de directeur verleende hulp. Er werd haar een bedrag van *f* 100,- toegekend.

Hoger loon personeel

Het verzoek van het personeel om hen doorlopend gedurende het gehele jaar éénzelfde loon uit te betalen werd niet gehonoreerd. Ter gedeeltelijke tegemoetkoming werd door de Commissarissen besloten het loon gedurende de zomermaanden met *f* 1,- te verhogen.

Goede belangenbehartiging

Er blijkt steeds weer dat er terdege rekening werd gehouden met de belangen van de melkleveranciers, alsmede die van de fabriek en het daarin werkzame personeel.

Een leverancier had zich uit eigen belang tussentijds en onverwachts aan verdere levering onttrokken. De vraag rees of het niet wenselijk zou zijn hem de betaling over de laatste maand te onthouden, teneinde als afschrikkend voorbeeld voor anderen te dienen. Met één stem tegen werd besloten de uitbetaling wel te doen plaatsvinden, doch hem geen extra uitkering te geven.

1910

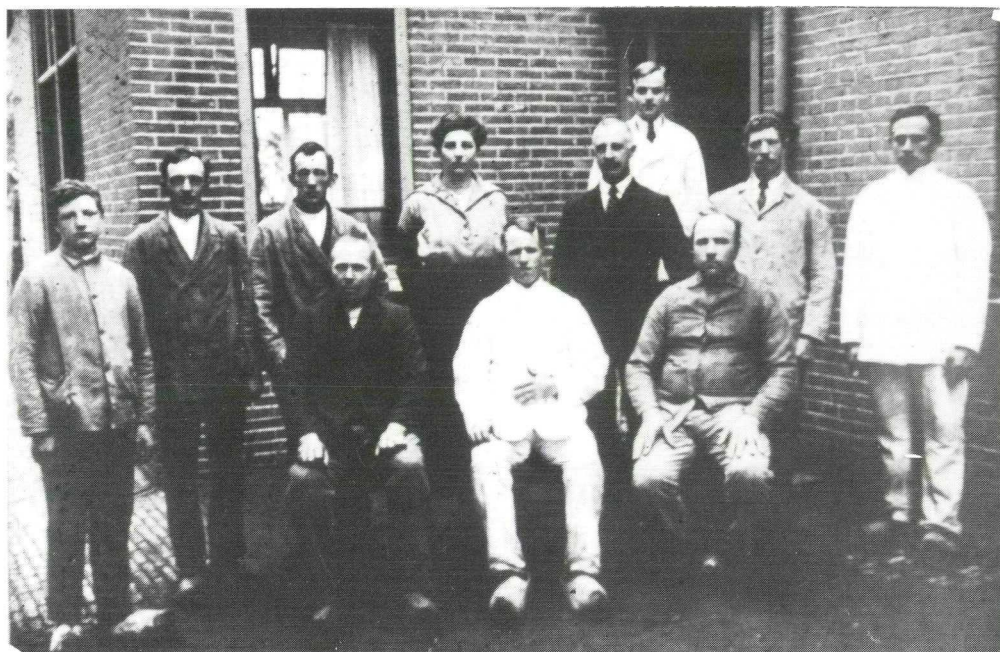
Aandacht voor veeziekten

Uit de notulen blijkt, dat de Commissarissen ook zorgvuldig omgingen met de zich voordoende veeziekten, vooral ten aanzien van de afnemers van de produkten van de fabriek.

1911

Reclame voor de fabriek

Uit de notulen van 15 juni 1911 wordt

Dat in 1910, bij het 12½ jarig bestaan, het bedrijf nog een bescheiden omvang had, blijkt wel uit deze foto, die een overzicht geeft van het toenmalig personeelsbestand.

Van links naar rechts:

Aart Lagerweij, Piet v.d. Essenburg, Johan Osnabrugge, Evert van Manen (zittend), mej. Jo Dorrestein, Evert Lagemaat (zittend met witte werkkleding), Jan Douma (directeur), Johan de Koning (met witte werkkleding achter J. Douma), Jacob van Asselt (zittend), Melis Moesbergen, Gerrit de Kruif (met witte werkkleding).

vermeld:

Met het oog op de te Amersfoort te houden landbouwtentoonstelling werd besloten aldaar de aandacht op de Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' te doen vestigen door ophanging van een reclameplaat op het tentoonstellingsterrein, waarvan de kosten op f 50,- werden geschat.

Natuurlijk werd er steeds gewerkt aan de herhaaldelijke waarmaking van de naam van de fabriek en aan de directeur werden vanuit de Raad van Commissarissen steeds weer nieuwe opdrachten gegeven welke daarmee verband hielden.

Telefoonaansluiting

De telefoon deed zijn intrede. In 1911

werd besloten het kantoor van de fabriek te verbinden aan het telefoonkantoor te Scherpenzeel indien de aansluitkosten niet meer dan f 100,- zouden bedragen.

1912

Besteding winstsaldo 1911

In 1911 werden gunstige resultaten geboekt. Besloten werd, behoudens goedkeuring van de aandeelhoudersvergadering, het winstsaldo als volgt te verdelen:

- 5 % aan de aandeelhouders
- 10 % aan de directeur
- storting van f 100,- in het reservefonds
- storting van f 1.000,- in het afschrijvingsfonds

- storting van f 100,- in het pensioen-fonds
- uitkering van 25 cent per 100 liter melk aan de melkleveranciers
- f 100,- voor gratificatie aan mejuffrouw J.Ph. Dorrestein wegens door haar verleende hulp bij de boekhouding
- f 125,- aan werklieden en melkrijders
- een reservering van f 2.200,- teneinde daaruit de kosten te voldoen voor de aanschaffing van nieuwe toestellen.

Tevens werd besloten een nieuwe pomp te laten slaan, omdat de aanwezige pompen niet steeds voldoende water aan de fabriek konden leveren. De nieuwe pomp moest een capaciteit van 30.000 à 35.000 liter water per uur hebben.

Steun aan de fok- en controle-vereniging

De aandeelhouders kwamen ook wel met initiatieven. Op 6 maart 1912 werd door de heer Van Beuningen de vraag gesteld of door het verlenen van financiële steun de boterfabriek niet de toetreding der veehouders tot de fok- en controlevereniging kon bevorderen.

De voorzitter onderschreef het belang van zulk een toetreding, doch weerlegde op goede gronden de afwijzing van de suggestie. Wel wilde hij meedenken over de suggestie van de heer Van Beuningen. Als voorbeeld noemde hij het stationeren van een goede fokstier, waarbij de leveranciers en de fabriek door de verbetering van de veestapel in de regio baat zouden hebben.

1913

Coöperatieve Landbouwvereniging

Het feit, dat enkele Commissarissen ook zitting hadden in het bestuur van de Coöperatieve Landbouwvereniging te Woudenberg, blijkt tussen de regels door in de notulen van het jaar 1913.

De veronderstelling werd geopperd, dat er wellicht een verzoek van deze

Coöperatie zou komen om een gedeelte van de machinekracht van de boterfabriek te mogen gaan benutten voor een te stichten maalderij. Ethische motieven bleken zich daartegen te verzetten, omdat het zou meewerken aan de 'vernietiging' van de in de omtrek werkende molenaars.

Beloning administratieve hulp

In de vergadering van 3 maart 1913 werd besloten dat mejuffrouw J.Ph. Dorrestein voortaan niet meer per dag zou worden gehonoreerd, maar dat zij voor de verleende administratieve hulp een tractement van f 360,- per jaar zou gaan ontvangen.

Groei omvang terrein

Gestadig groeide ook de omvang van het terrein van de fabriek als gevolg van tijdige aankoop door de voorzitter, die het dan later voor dezelfde prijs, welke hij op een gunstig moment betaald had, liet overnemen door de naamloze vennootschap.

Dreigende concurrentie uit Amersfoort

Ingrijpende beslissingen moesten worden genomen naar aanleiding van plan-

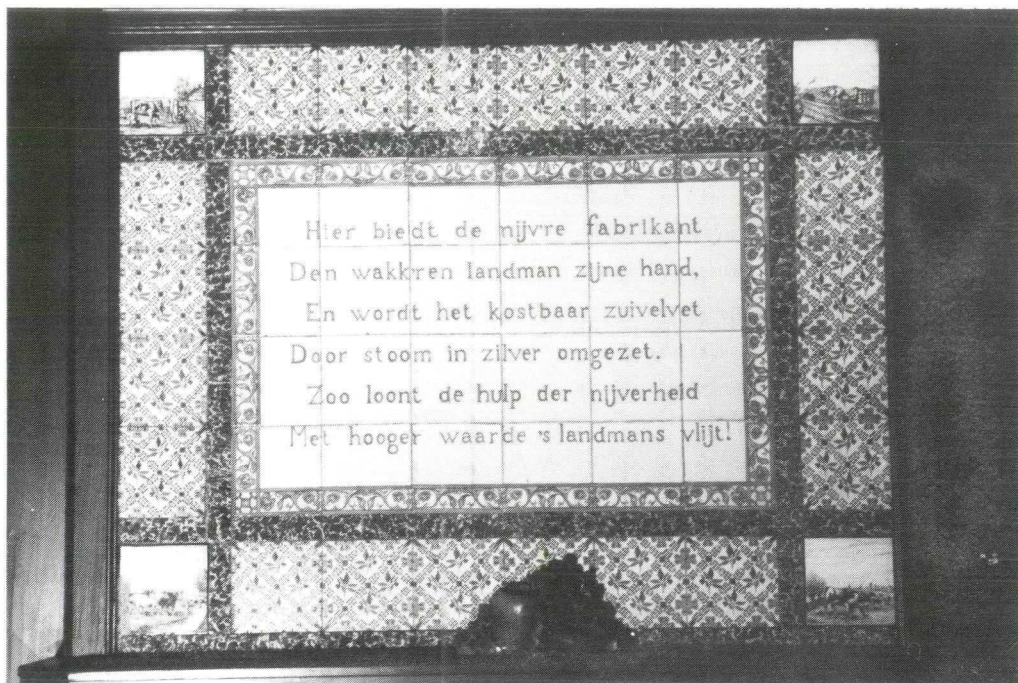

Postgiro № 22358
 Telegramadres: Vooruitgang.
 Telefoon № 6.

nen om in Amersfoort te komen tot de oprichting van een boterfabriek op coöperatieve grondslag. Naar een vergadering in de stad, waarvoor de fabriek was uitgenodigd om een waarnemer te sturen, werd de directeur afgevaardigd, met het verzoek van een en ander zijn bevindingen vast te leggen en daarover rap-

port uit te brengen.

In ieder geval kwamen de Commissarissen overeen, dat als hun gevoelen kenbaar moest worden gemaakt, het niet wenselijk was een grens vast te stellen, doch dat de boeren moesten worden vrijgelaten hun melk af te leveren aan de fabriek van hun keuze.

Gedicht van de stichter van de fabriek, de heer J.B. de Beaufort, op fraaie tegels aangebracht in de schouw van het kantoor.

1914

Transacties met grond

Zowel de voorzitter als de directeur kunnen tot zakelijke ondernemers worden gerekend. Dit blijkt wel uit de notulen van de vergadering van de Commissarissen van 14 juli 1914.

In het vorig jaar was er grond aangekocht tegen de prijs van f 5,- per roede voor een totaalbedrag van f 2.250,-. De grootte van het aangekochte perceel grond bleek bij opmeting echter geen 450 doch 556 roeden te zijn, zodat de koop prijs feitelijk f 2.780,- had moeten

zijn. De directeur had de verkoper echter weten te bewegen met f 200,- minder genoegen te nemen. De directeur had de toezegging gekregen dat de helft van de vermindering aan hem toekwam voor zijn bemoeienis. Overeengekomen werd dat de vennootschap een bedrag van f 330,- alsnog aan de verkoper betaalde. De notaris moest maar zien op welke wijze hij de foutieve prijsvermelding het beste in de koopakte kon wijzigen.

Filiaal in Amersfoort

Een suggestie van de voorzitter om, nu de oprichting van een coöperatieve fa-

briek in Amersfoort zeer waarschijnlijk werd, aldaar een filiaal van 'De Vooruitgang' te vestigen, bleek niet de instemming te krijgen van de Commissarissen, zodat besloten werd deze aangelegenheid nader te overdenken.

Mobilisatie 1914 - 1918

In de jaren van de mobilisatie 1914 - 1918 mocht de fabriek zich - ondanks de roerige tijden - in rustig vaarwater bewegen. De notulen van die jaren getuigen van een bedrijfsmatige tevredenheid, welke in het bijzonder te danken is geweest aan de inzet van de directeur, waarvoor hij in de notulen wordt geprezen. Bijzondere gebeurtenissen vinden in de fabriek niet plaats.

1919

Misverstand met de rijksoverheid

Enkele maanden na het einde van de eerste Wereldoorlog en de mobilisatie 1914 - 1918 werd door de directeur in de vergadering van de Raad van Commissarissen mededeling gedaan van de storting van maar liefst een bedrag van f 36.301,25 door de directie van de Afdeling Crisiszaken van de Rijksoverheid. Dit bedrag was weer teruggeboekt naar genoemde overheidsinstelling maar werd vervolgens weer terugontvangen. Enige tijd later werd getracht dit bedrag onder dreiging terug te vorderen.

Besloten werd het bedrag niet meer terug te storten doch voorlopig te beleggen op een afzonderlijke rekening totdat het ambtelijk misverstand was opgelost.

Beloning voor goede taakuitoefening

Voor de goede uitoefening van zijn functie werd aan de directeur een hoger salaris toegekend, alsmede een duurtoeslag. Als de economische omstandigheden dat zouden toelaten, zou het salaris per drie jaar worden bijgesteld.

1922 / 1924

Sterfgevallen en opvolging Commissarissen

In 1922 overleed de commissaris J.K. Baron Taets van Amerongen tot Renswoude. In zijn plaats werd in de vergadering van 12 maart 1923 benoemd Baron van Hardenbroek van Ammerstol.

In 1924 overleed de oprichter van de botterfabriek, de heer J.B. de Beaufort. De fabriek verloor hiermee een voorzitter, die vanaf de oprichting van de fabriek in 1897 altijd een warme belangstelling voor het bedrijf had gehouden en steeds veel vertrouwen in de ontwikkeling ervan had getoond.

In de vergadering van de Raad van Commissarissen van 25 augustus 1924 werd na de herdenkingswoorden, gewijd aan de man die zó lang voor 'zijn' fabriek was opgekomen, in de vacature van voorzitter voorzien door de benoeming van Baron van Hardenbroek van Ammerstol. Deze toonde een al even groot vertrouwen in het reilen en zeilen van de fabriek. De door zijn voorganger gegeven borgstelling van f 20.000,- bij de Boerenleenbank nam hij over.

1924

Begrip voor gemeentebelangen

Met alle verlangens van de gemeente Woudenberg werd zoveel mogelijk rekening gehouden, zoals ondermeer blijkt uit een verzoek van de toenmalige burgemeester om ter voorkoming van beschadiging van de Voskuilerweg niet meer met de tweewielige kar op deze weg te rijden.

Er werd een vierwielige kar aangeschaft en de melkrijder betaalde voor het gebruik van deze kar een billijke rente.

Lidmaatschap

Vereniging van Zuivelfabrieken

Omdat de contributie voor het lidmaatschap van de Vereniging van Zuivel-

fabrieken tot een bedrag van f 380,- onevenredig was met de ervaren voordelen daarvan, werd in 1924 besloten te bedanken voor dit lidmaatschap.

Handjeklap bij kwijtschelding van schulden

Dat er soms sprake was van een vorm van 'handjeklap' kan tussen de regels door worden gelezen in de notulen van 24 augustus 1924. De vraag werd gesteld hoe te handelen met een gewezen melkrijder, die aan de boterfabriek nog steeds een bedrag van f 140,- schuldig was en die verklaarde niet tot afbetaling in staat te zijn. Besloten werd met hem te proberen overeen te komen om de helft van de schuld te betalen en hem in het vooruitzicht te stellen, dat het resterende bedrag hem kwijtgescholden zou worden.

Naleving contractvoorwaarden

De Raad van Commissarissen hield zich zeer consequent aan de contractvoorwaarden met betrekking tot de toekenning van de extra jaarlijkse uitkering wanneer men het gehele jaar melk had geleverd. Verzoeken om toch die extra uitkering uitbetaald te krijgen, werden afgewezen, wanneer dat niet het geval was geweest.

Verkoop van volle melk

Toen bleek, dat steeds meer boeren niet geheel of gedeeltelijk de ondermelk wilden terugontvangen en de directeur met een voorstel kwam om over te gaan tot verkoop van volle melk, werden nogal wat bezwaren hiertegen naar voren gebracht. Besloten werd een en ander nog eens in overweging te nemen.

Druk bij de fabriek en rust op de Stationsweg met z'n fraaie bomen. Deze foto dateert van omstreeks het jaar 1925.

